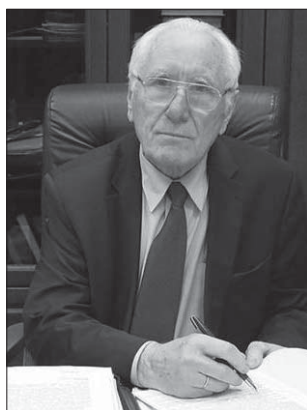

ВІТАЄМО ЮВІЛЯРІВ!

До 85-річчя П.О. Вітязя

Петро Олександрович Вітязь — академік Національної академії наук Білорусі, доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки Білорусі, видатний вчений у галузі порошкової металургії та нанотехнологій.

П.О. Вітязь зробив значний внесок у вирішення теоретичних і практичних питань створення пористих порошкових матеріалів на базі металів, кераміки та неорганічних волокон; нових матеріалів з використанням механічного легування, плазмохімічного синтезу; термодинамічного моделювання плазмових потоків частинок металів; технології зміцнення й відновлення деталей методами газотермічного нанесення

покриттів; одержання алмазних і надтвердих матеріалів, розробки наноматеріалів і нанотехнологій. Під його керівництвом та при його особистій участі розроблено понад 60 нових технологій і матеріалів, на базі яких освоєно дослідне і промислове виробництво виробів для сільськогосподарського машинобудування, автомобілебудування, верстатобудування та спеціальної техніки. П.О. Вітязь — керівник довгострокової Державної науково-технічної програми «Нові матеріали», підпрограми «Алмази, надтверді матеріали та вироби на їх основі», на базі якої в Республіці Білорусь створено нову наукоємну галузь економіки.

П.О. Вітязь — автор близько 1000 наукових публікацій, у тому числі 56 монографій і понад 200 патентів та авторських свідоцтв на винаходи. У 1980 р. йому присвоєно державну премію Білорусі за розробку і впровадження в народне господарство нових пористих матеріалів і виробів на основі металічних порошоків; у 1987 р. — премію Ради Міністрів СРСР за розробку і впровадження нових порошкових матеріалів і виробів.

Науково-технологічні досягнення П.О. Вітязя мають високий дослідницький та інноваційний потенціал і широко відомі та визнані за межами Білорусі. За цикл робіт «Фізична мезомеханіка і нові уявлення про контактне руйнування градієнтних матеріалів; розробка технологій поверхневої інженерії матеріалів конструкцій» П.О. Вітязь став лауреатом премії НАН Білорусі та Сибірського відділення РАН ім. академіка В.А. Коптюга (2002 р.); за цикл робіт «Нові процеси одержання полікристалічних надтвердих матеріалів, виробництво та застосування інструментів з них» йому присвоєно премії академії наук України, Білорусі та Молдови (2007 р.).

Петро Олександрович Вітязь — талановитий керівник і організатор науки та виробництва. Працюючи в керівництві Національної академії наук Білорусі першим заступником Голови Президії НАН Білорусі, а наразі керівником апарату НАН Білорусі, він займається питаннями збереження і розвитку академічної науки, зміцнення наукових організацій Академії наук Білорусі та їхніх зв'язків із промисловістю, розширення міжнародного співробітництва.

Учений приділяє велику увагу науково-організаційній роботі, підготовці кадрів, педагогічній діяльності. Серед його учнів — 11 докторів і 21 кандидат технічних наук.

За великий внесок у розвиток науки та впровадження в практику результатів досліджень академік П.О. Вітязь нагороджений орденом Дружби народів (1986 р.), Вітчизни II ступеня (2009 р.), Вітчизни III ступеня (2001 р.), медаллю Франциска Скорини (1996 г.), іншими медалями.

У 2016 році П.О. Вітязю вручено найвищу нагороду Національної академії наук Білорусі — нагрудний знак «Золота медаль Національної академії наук Білорусі «За великий внесок у розвиток науки». Учений отримав її за багаторічну плідотворну науково-організаційну діяльність у галузі нових матеріалів і технологій.

У травні 2021 року П.О. Вітязя обрано іноземним членом Національної академії наук України. Читачі нашого журналу знають його не тільки як визначного вченого-матеріалознавця, а й як одного з авторитетних керманців Міжнародної асоціації академії наук (МААН), автора публікацій (у тому числі в нашому журналі) з питань організації науки та міжнародного науково-технологічного співробітництва. З 1997 року він керує Науковою радою МААН з питань охорони інтелектуальної власності та передачі технологій, з 2018 року — заступник керівника МААН. Петро Олександрович часто відвідує засідання Наукової ради МААН з наукознавства, які відбуваються у Києві, бере участь у київських симпозиумах, входить до редакційної колегії журналу «Наука та наукознавство».

До 70-річчя В.М. Головатюка

24 вересня цього року виповнилося 70 років члену редколегії нашого журналу Василю Михайловичу Головатюку — доктору економічних наук, старшому науковому співробітнику ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України».

В.М. Головатюк народився 24 вересня 1951 року на Вінниччині, вищу освіту здобув на інженерно-економічному факультеті Одеського політехнічного інституту, який закінчив у 1973 році. Того ж року розпочалася його професійна трудова діяльність у Одеському відділенні Інституту економіки АН УРСР. Василь Михайлович створив оригінальний інструментарій та пакет програм автоматизованого аналізу емпіричної соціологічної інформації для ЕОМ класу «Мінськ-22, 32», який використовували науковці та заводські соціологи, підрозділи наукової організації праці.

З 1975 по 1977 рік він займався розробкою автоматизованої системи соціальної паспортизації зайнятих трудових ресурсів м. Одеси, що поклало початок нового наукового напрямку в історії соціологічних досліджень. Саме завдяки цим розробкам вітчизняна соціологія поповнилася арсеналом інноваційних дослідницьких методів

соціально-економічного планування, які стали основою для кандидатської дисертації В.М. Головатюка.

З 1994 року він працює в Секретаріаті Верховної Ради України, а з 1996 по 2005 рік — в Адміністрації Президента України, де дуже доречною виявилась його кваліфікація як аналітика і соціолога. Дослідження проблем соціальної структури трудових ресурсів, інвестиційної привабливості соціально-економічного середовища в контексті інноваційного розвитку Василь Михайлович продовжив у Центрі досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України. У 2006 році йому було присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника. У 2013 році він захистив докторську дисертацію.

Василь Михайлович продовжує активно працювати на посаді головного наукового співробітника Центру інновацій та технологічного розвитку ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України», досліджуючи проблеми інноваційного розвитку економіки, докладаючи зусиль для активізації впровадження новітніх розробок установ НАН України у практику. Він є автором концепції вимірювання і оцінювання інноваційного потенціалу соціально-економічного середовища та його покращення через розвиток територіальних наукових комплексів як інноваційних кластерів, якими є регіональні наукові центри НАН і МОН України, а також концептуальних положень нової моделі державної регіонально-відповідальної інвестиційно-інноваційної політики.

Ювілей Л.П. Кавуненко

Лідія (Лілія) Пилипівна Кавуненко — це фахівець, чий наукові досягнення і багаторічна науково-організаційна робота сприяли формуванню сучасного іміджу ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва». Випускниця факультету прикладної математики Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка, Лідія Пилипівна понад 40 років проводила наукознавчі та історико-наукові дослідження спочатку в Інституті кібернетики АН УРСР, згодом у Раді по вивченню продуктивних сил України АН УРСР і нарешті в Інституті науково-технічного потенціалу та історії науки імені Г.М. Доброва НАН України. Впродовж цього часу вона пройшла шлях від інженера до провідного наукового співробітника і заступника директора інституту.

На початку наукового шляху Лідія Пилипівна була одним із ключових виконавців міжнародного проєкту ЮНЕСКО «Ефективність наукових груп» (1981—1982 рр.) під керівництвом Г.М. Доброва. Завдяки її наполегливій праці в обчислювальному центрі Інституту кібернетики АН УРСР результати проведеного соціологічного опитування вчених в Академії наук УРСР «перетворилися» на надійну базу даних та значні аналітичні матеріали. Проєкт дав поштовх для підготовки багатьох дисертаційних робіт учнів Г.М. Доброва. Саме в цей період наш ювіляр підготувала кандидатську дисертацію на тему «Аналіз факторів результативності та резервів підвищення ефективності роботи наукових колективів», яку успішно захистила у 1987 році.

У 1990-х роках основними науковими напрямами досліджень Л.П. Кавуненко стали трансформаційні процеси у сфері наукової діяльності, державне управління наукою, науково-технологічна політика, екологічні аспекти впливу науки, оцінювання науково-технологічного потенціалу, а також міжнародне науково-технологічне співробітництво та інтеграція української науки в європейський дослідницький простір.

Нестримний потяг до творчості, внутрішня потреба у популяризації науки, вміння вести за собою молодь стали характерними рисами Лідії Пилипівни як ученого. Протягом останніх років вона керує підготовкою магістерських робіт студентів Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка і дисертаційних робіт аспірантів. Під її керівництвом п'ять молодих учених вже успішно захистили кандидатські дисертації.

Завдяки наполегливій організаційній роботі ювіляра у Києві протягом багатьох років за підтримки ЮНЕСКО та інших міжнародних організацій успішно проводились наукові форуми за участю провідних учених і організаторів науки з багатьох країн світу.

Лідія Пилипівна робить неоціненний внесок у зміцнення авторитету Інституту досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва через активну участь у міжнародних наукових форумах, конференціях і неформальне спілкування; вона плідно працювала у декількох міжнародних проєктах 6-ї та 7-ї Рамкових програм Європейського Союзу та проєктах Державного фонду фундаментальних досліджень України. Л.П. Кавуненко є членом Європейської асоціації з питань науки і технологій (з 1994 р.) та входить до складу редакційної колегії міжнародного журналу «*Technological Learning, Innovation and Development*».

У 2016 році Л.П. Кавуненко працювала як запрошений іноземний експерт в Інституті науково-технічної стратегії Академії наук провінції Цзянсі КНР та виступала з лекціями з проблем науково-технологічної та інноваційної політики.

Ювіляр є автором понад 200 наукових публікацій в Україні та за кордоном, серед яких помітним явищем стала монографія «*Предопределенность и неожиданность. Научоведческие очерки о лидерах цитирования в области истории науки и техники*» (2020, М.: ЮНИТИ-ДАНА, у співавторстві з Т.М. Велентейчик), яка доводить високу компетентність Л.П. Кавуненко як історика науки.

До 80-річчя В.П. Соловйова

14 жовтня цього року виповнилося 80 років члену редколегії нашого журналу В'ячеславу Павловичу Соловйову — доктору економічних наук, кандидату технічних наук, професору, заслуженому діячу науки і техніки України, який з дивовижною працездатністю продовжує активно працювати в українській науці, є заступником директора ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України» і керівником Центру інновацій та технологічного розвитку.

В'ячеслав Павлович Соловйов народився 14 жовтня 1941 року в с. Тоцьке Оренбурзької обл., але його

професійне та наукове зростання відбулося в Україні, з якою він пов'язав усе своє життя. Протягом чотирьох років після закінчення Куйбишевського політехнічного інституту В.П. Соловійов працював у Куйбишевському філіалі Центрального конструкторського бюро експериментального машинобудування, заснованого С.П. Корольовим, де займався розрахунком вихідних даних для розробки систем управління ракетно-космічними комплексами.

З 1968 року В'ячеслав Павлович працював у Інституті кібернетики АН УРСР. Тут він пройшов шлях від аспіранта до заступника завідувача науковим відділом. Ставши аспірантом М. Амосова, він увійшов до його наукової школи та успішно захистив дисертацію з біологічної кібернетики. Саме В'ячеслав Павлович працював над створенням математичної моделі водно-сольового обміну, що допомогло відомому хірургу М. Амосову розробляти моделювання фізіологічних систем організму. В'ячеслав Павлович входив до наукової школи медичної кібернетики, яка вперше у 70-х роках ХХ ст. наблизилася до розробки «штучного інтелекту».

В 1991 році В.П. Соловійов очолив науковий відділ Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України. В цей період він зацікавився дослідженнями синергетичних ефектів економічного зростання внаслідок інноваційних змін у сфері економіки і незабаром став визнаним фахівцем з наукознавства та інноватики, захистив докторську дисертацію. Йому вдалось не тільки істотно поглибити теоретичне осмислення інноваційної діяльності як системного процесу, а й зробити значний внесок у вдосконалення законодавства і розробку практичних заходів, спрямованих на створення в Україні інноваційної інфраструктури. Він був одним із ключових розробників агротехнопарку «Броди», брав участь у створенні Трускавецького валеологічного інноваційного центру, очолював міжвідомчі групи з підготовки проекту Закону України «Про наукову та науково-технічну експертизу» (1995 р.) та Указу Президента України «Про заходи зі створення на території України технопарків й інших інноваційних структур» (1996 р.). У 1995—1999 рр. він входив до Міжвідомчої координаційної ради Кабінету Міністрів України з питань організації та функціонування технопарків й інноваційних структур інших типів, був консультантом Комітету Верховної Ради України з питань науки та освіти.

В'ячеслав Павлович опублікував понад 400 наукових праць, серед яких 25 монографій. Упродовж багатьох років і дотепер він є керівником багатьох наукових проєктів та активно навчає молоде покоління науковців.

Редакція журналу та колектив ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України» вітають наших ювілярів і щиро бажають їм міцного здоров'я та плідної праці у здійсненні творчих задумів.